

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN KOTOUTTAMISOHJELMA 2017-2020

SISÄLLYS:

1. Johdanto
 - 1.1 Kotouttamisohjelmat Jyväskylässä
 - 1.2 Kotouttamisohjelman lähtökohta ja valmistelu
2. Taustaa
 - 2.1 Valtion kotouttamisohjelma 2016-2019
 - 2.2 Kaupunkistrategia ja yhdenvertaisuussuunnitelma
 - 2.3 Kotouttamistyöhön liittyviä käsitteitä
 - 2.4 Kotouttamisesta kotoutumiseen
3. Maahanmuuttajat Jyväskylässä
4. Kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet
 - 4.1 Kotoutumisprosessi Jyväskylässä
 - 4.2 Tulkitseminen ja kääntäminen
 - 4.3 Ohjaus ja neuvonta
 - 4.4 Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma
 - 4.5 Kotoutumiskoulutus
 - 4.6 Muut kotoutumista tukevat ja edistävät palvelut
5. Hyvinvointisuunnitelman maahanmuuttajia koskevat tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit
6. Hyvinvointisuunnitelman ulkopuoliset kotoutumista edistävät tavoitteet, mittarit ja seurantavastuu
7. Suunnitelma kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä
8. Maahanmuuttajien työllisyys
9. Seuranta

LIITE 1 Työkäisen kotoutumisprosessi Jyväskylässä

LIITE 2 Alaikäisen, yksin tulleen turvapaikanhakijan prosessi Jyväskylässä

1. Johdanto

Jyväskylän kaupunki on kansainvälinen kaupunki. Kaupungin maahanmuuttajataustainen väestö kasvaa vuosi vuodelta. Jyväskylään muutetaan monesta eri syystä, esim. rakkauden tai työn vuoksi.

Maahanmuuttajissa on kansainvälisiä osaajia, joilla on arvokas ja korkea osaamispääoma. Maahanmuuttajilla on myös kansainvälisiä verkostoja. Maahanmuuttajia ovat esimerkiksi kansainväliset opiskelijat, puolisoina Suomeen muuttaneet, työperäiset maahanmuuttajat tai humanitäärisistä syistä Suomeen tulleet. Kansainvälisyys ja kulttuurinen moninaisuus ovat osa arkipäivää Jyväskylässäkin, joten on kaikkien etu, että kaikki kaupunkiin muuttavat maahanmuuttajat saavat hyvän alun kotoutumiselle, ja että heidän osaamispääomansa saadaan mahdollisimman hyvin käyttöön.

1.1 Kotouttamisohjelmat Jyväskylässä

Kotouttamisohjelma perustuu lakiin kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386), jonka 32 §:n mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa.

Kotoutumislaki tuli voimaan syksyllä 2011, ja sen mukaan kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja tulee järjestää osana kunnan peruspalveluja, työ- ja elinkeinohallinnon palveluina sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Kotouttamisohjelma otetaan huomioon kuntalain (410/2015) 110 § mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Jyväskylän ensimmäinen ulkomaalaispoliittinen ohjelma laadittiin vuonna 1993, ja ensimmäinen varsinaisesti kotoutumiseen liittyvä ohjelman vuonna 1996. Vuosina 2000 ja 2006 kotouttamisohjelmat laadittiin seutukunnallisena yhteistyönä Laukaan, Muuramen ja Jyväskylän maalaiskunnan kanssa.

Jyväskylän kaupungin edellinen monikulttuurisuusohjelma laadittiin vuosille 2013-2016

(http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/70450_Monikulttuurisuusohjelma6.pdf).

Kotouttamisohjelma on osa koko kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa, ja sen laatimisesta ja toimeenpanosta vastaa kaupungin hyvinvointityöryhmä. Hyvinvointisuunnitelmassa linjattiin tämän ohjelman toimenpiteet ja mittarit (kappale 7), joiden lisäksi tässä ohjelmassa asetetaan joitain tavoitteita, toimenpiteitä sekä mittareita kotoutumiseen liittyen. On hyvä muistaa, että kaikki hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet sekä mittarit koskevat myös maahanmuuttajataustaista väestöä. Tämän kotouttamisohjelman tarkoitus on varmistaa maahanmuuttajataustaisten jyväskyläläisten yhdenvertaisuus, ja toimia kotouttavaa työtä linjaavana ohjelmana.

1.2 Kotouttamisohjelman lähtökohta ja valmistelu

Tällä ohjelmalla halutaan viestiä kuntalaisten yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia. Jokainen kuntalainen tulee kohdata yksilönä, myös vähemmistöihin ja erityisryhmiin kuuluvat. Jokaiselle tulee löytyä palvelut, jotka tukevat yksilöllistä voimavaraistumista ja omien vahvuuksien löytämistä. Kotoutuminen on ehdottomasti monisuuntaista – jokainen kuntalainen osallistuu maahanmuuttajien onnistuneeseen kotoutumiseen joko naapurina, koulutoverina tai lapsen koulutoverin vanhempana, työnsä kautta ja satunnaisena vastaanottilijana.

Onnistuneeseen kotoutumiseen tarvitaan tiivistä yhteistyötä kotoutujan, kansalaisyhteiskunnan, kolmannen sektorin ja viranomaisten kesken. Kolmas sektori on merkittävä kotoutumisen toimija, se pystyy julkista sektoria nopeammin reagoimaan yhteiskunnan muutoksiin ja kuntalaisten tarpeisiin mm. hankkeiden avulla. Maahanmuuttajan vapaa-aika ja esimerkiksi sitä kautta saatavat kontaktit ovat tärkeä osa kotoutumista. Tätä vapaa-ajan vastavuoroisuutta tapahtuu esim. urheilu- ja harrastusseuroissa tai eri seurakuntien toiminnoissa.

Maahanmuuttajan kotoutumistoimenpiteitä järjestetään hyvin laajasti myös muiden kuin viranomaisten toimesta. Kotouttamisohjelmassa on kuvattu hyvinvointisuunnitelmaa laajemmin maahanmuuttajia koskevat keskeiset kotoutumista toteuttavat tahot ja palvelut Jyväskylässä.

Kotouttamisohjelma sisältää myös monivuotisen suunnitelman kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Kotouttamisohjelma korvaa vuosille 2013-2016 laaditun monikulttuurisuusohjelman.

Maakuntaudistus sekä siihen liittyvä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tulevat vaikuttamaan myös kotoutumisen toimintaympäristöön. Osa kotoutumisen edistämistyöstä siirtyy järjestettäväksi osaksi maakunnan järjestämisvastuulla olevia sosiaalipalveluita ja kasvupalveluita, ja osa kotoutumiseen liittyvästä työstä, vastuusta ja koordinoinnista sekä yhteensovittamisesta tulee jäämään kuntaan. Maakunnan on yhteistyössä kunnan ja muun viranomaisen kanssa huolehdittava kotoutumista edistävien palvelujen yhteensovittamisesta siten, että ne muodostavat maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavia palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja. Lakia kotoutumisen edistämisestä ollaan tämän myötä myös uudistamassa niin, että se vastaa uutta maakuntarakennetta. Maakuntaudistukseen liittyviä kotouttamisen muutoksia tullaan valmistelemaan osana maakuntaudistusta sekä kaupungin uutta palvelurakennemuutosta.

Kotouttamisohjelman valmistelua varten järjestettiin työpaja osana hyvinvointisuunnitelman rakentamista. Työpajaan osallistui kotoutumistyötä tekeviä tahoja eri toimialoilta. Ohjelma on myös käynyt lausuntokierroksilla eri lautakunnissa, ja siihen on saatu kommentteja usealta kotouttamisen parissa työskentelevältä taholta ja ihmiseltä.

2 Taustaa

2.1. Valtion kotouttamisohjelma 2016-2019

Valtion kotouttamisohjelma on laadittu vuosille 2016-2019 (<http://tem.fi/documents/1410877/3506436/Valtion+kotouttamisohjelma+vuosille+2016-2019.pdf>). Ohjelman tarkoituksena on ohjata ja tehostaa kotoutumislain toimeenpanoa. Kotouttamisohjelman tavoitealueita ovat:

1. Tuodaan maahanmuuttajien oman kulttuurin vahvuudet osaltaan vahvistamaan Suomen innovaatiokykyä
2. Tehostetaan kotouttamista poikkihallinnollisesti
3. Lisätään valtion ja kuntien välistä yhteistoimintaa kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa
4. Kannustetaan avointa keskustelua maahanmuuttopolitiikasta, eikä rasismia sallita.

2.2. Kaupunkistrategia ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Kuten hyvinvointisuunnitelmakin, myös kotouttamisohjelma on käytännön toimenpidesuunnitelma erityisesti ”Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat” strategiakärjen toteuttamiseksi. Jyväskylän kaupunki on strategiassaan sitoutunut tavoittelemaan aktiivisia ja hyvinvoivia asukkaita, kaupunkia jossa asukkaat osallistuvat asioiden valmisteluun ja toimintaan, ja jossa luomme mahdollisuuksia omatoimisen liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen sekä avaamalla mahdollisuuksia yhteisöllisyyteen, terveyteen ja aktiiviseen osallistumiseen. Tässä kotouttamissuunnitelmassa ja sen toimenpiteissä on määritelty se, miten pyrimme saavuttamaan maahanmuuttajien kohdalla näitä tavoitteita.

Lokakuussa 2017 hyväksytyn kaupunkistrategian mukaisesti edistämme myös asukkaiden yhdenvertaisuutta ja otamme huomioon kulttuurisen moninaisuuden. Myös nämä strategiset linjaukset ohjaavat tämän kotouttamisohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä.

Maahanmuuttajuus on jokaiselle erilainen kokemus, ja jokaisella maahanmuuttajalla on omat henkilökohtaiset tavoitteensa kotoutumiselle. Jokainen maahanmuuttaja käyttää palveluita omista tarpeistaan lähtien. Maahanmuuttajien kotoutumisen yksi haaste on saada kaikki kaupungin palvelut vastaamaan myös maahanmuuttajien tarpeisiin. Tähän haasteeseen on pyritty vastaamaan kotouttamisohjelman lisäksi muissakin ohjelmissa, mm. Yhdenvertaisuusohjelmassa vuosille 2017-2020: https://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvas skylawwwstructure/89085_jyvaskyla_yhdenvertaisuussuunnitelma_2017.pdf on asetettu kotoutumista edistäviä tavoitteita ja toimenpiteitä esimerkiksi museopalveluihin ja liikelaitos Työterveys Aallon palveluihin liittyen. Kotoutumiseen, maahanmuuttajiin ja monikulttuurisuuteen liittyviä suunnitelmia ja kehittämiskohteita on paljon eri toimijoilla kaupungissa, niin kaupunkiorganisaation sisällä kuin ulkopuolellakin.

2.3. Kotouttamistyöhön liittyviä käsitteitä

Kiintiöpakolainen on ihminen, joka on valittu Suomeen vuosittaisen pakolaiskiintiön puitteissa. UNHCR ja Suomen viranomaisdelegaatio on tutkinut kiintiöpakolaisen kansainvälisen suojelun tarpeen, ja hänelle on myönnetty jo oleskelulupa ennen Suomeen saapumista. Suomen vuosittainen pakolaiskiintiö on 750 henkilöä. Kiintiöpakolainen muuttaa suoraan kuntaan kuntalaiseksi.

Kuntapaikka. Kunnat päättävät Suomessa itsenäisesti tarjoamistaan kuntapaikoista. Kuntapaikka tarkoittaa sitä, että kunta sitoutuu vastaanottamaan ko. henkilön ja tarjoamaan hänelle asumispalveluita sekä muita kotoutumiseen liittyviä palveluita. Kuntapaikka voidaan tarjota sekä kiintiöpakolaiselle että oleskeluluvan saaneelle turvapaikanhakijalle.

Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan ja yhteiskunnan sekä valtaväestön vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on, että maahanmuuttaja saa uudessa yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja omien tavoitteidensa mukaisesti. Tämä kehitys tapahtuu samalla, kun maahanmuuttajalla on mahdollisuus oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttaminen on maahanmuuttajan kotoutumisen edistämistä monialaisena yhteistyönä (viranomaisten, järjestöjen, kansalaisten sekä yhteisöjen) erilaisilla toimenpiteillä ja palveluilla.

Kotoutumisaika on kotoutumislain määrittelemä aika, jonka aikana maahanmuuttaja on oikeutettu erityisiin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin (yleensä kolme vuotta, maksimissaan viisi vuotta) esim. osallistua kotoutumiskoulutuksiin.

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen tai koko perheelle tehtävä suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joilla tuetaan yksilön tai perheen mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, sekä muita uudessa yhteiskunnassa tarvittavista kotoutumista edistävästä tiedoista ja taidoista.

Maahanmuuttaja on ulkomaalainen henkilö, joka asettuu asumaan muuhun kuin kotimahaansa pysyväisluonteisesti. Maahanmuuttajalla on oleskelua varten myönnetty lupa asua maassa. Maahanmuuttaja on yleiskäsite, joka koskee eri perustein maahan muuttavia henkilöitä.

Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Hän on joutunut jättämään kotimaansa, koska hänellä on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperänsä, kansallisuutensa, uskontonsa, yhteiskunnalliseen ryhmänsä tai poliittisen mielipiteensä vuoksi. Pakolainen ei saa suojelua omasta kotimaastaan, jonka vuoksi hän hakee kansainvälistä suojelua oman maansa ulkopuolelta. Kaikki kotimaansa esim. sodan, nälänhädän tms. vuoksi jättäneet eivät ole pakolaisia. Pakolaisuuden perusteet tutkii joko Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestö UNHCR tai suojelua hakevan vastaanottavan maan ulkomaalaisasioista päättävä virasto, Suomessa Maahanmuuttovirasto eli Migri.

Turvapaikanhakija saapuu itsenäisesti rajan yli ja hakee kansainvälistä suojelua. Kansainvälisen suojelun perusteet tai muut oleskeluluvan saannin perusteet tutkii Migri. Muita oleskeluluvan saannin perusteita voivat olla esim. yksilölliset inhimilliset syyt, toissijaisen suojelun tarve tai perheside. Oleskeluluvan tutkinnan ajan henkilö asuu vastaanottokeskuksessa ja on vastaanottopalveluiden piirissä. Mikäli turvapaikanhakija saa oleskeluluvan, hän voi muuttaa kuntaan joko itsenäisesti tai saatuaan kuntapaikan jostain kunnasta.

Ulkomaalaistaustainen on henkilö, jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ulkomailla syntyneet henkilöt joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa Väestötietojärjestelmässä.

2.4 Kotouttamisesta kotoutumiseen

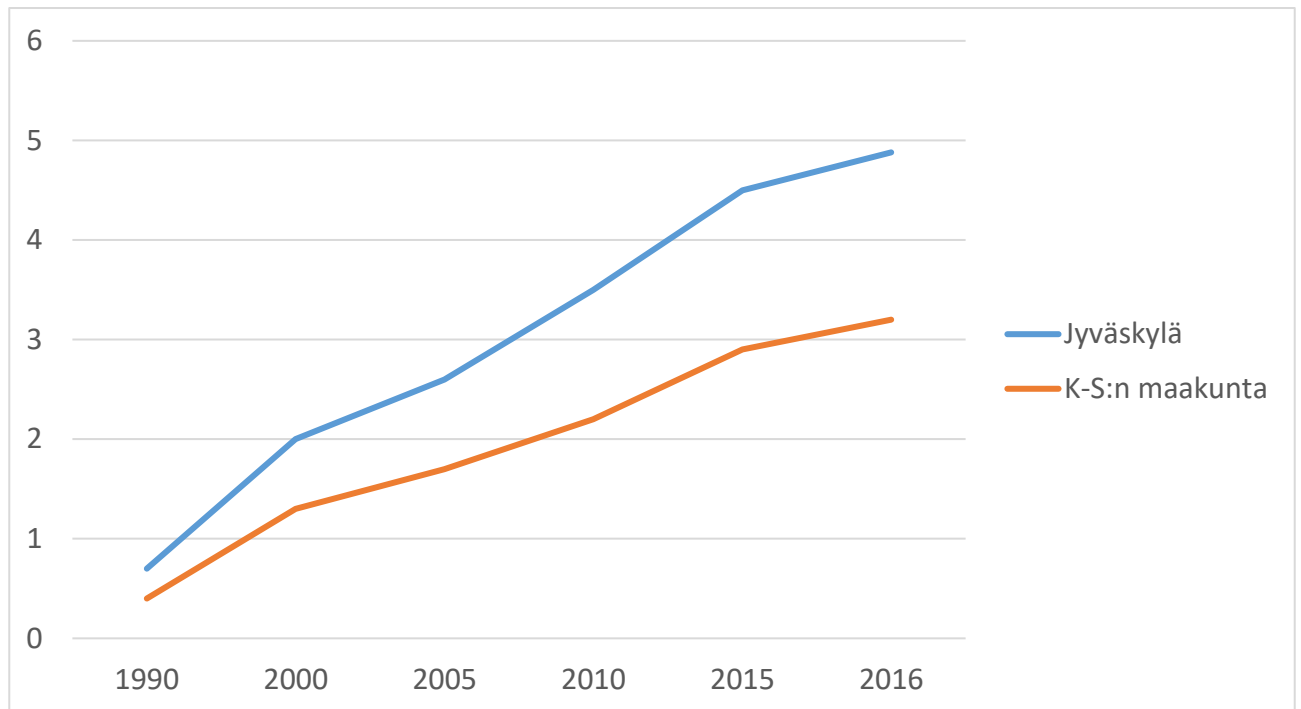
Maahanmuuttajan kotoutumisen edistämistoimia, kotoutumista edistäviä palveluja ja toimenpiteitä, kutsutaan kotouttamiseksi. Kotoutuminen on maahanmuuttajan ja yhteiskunnan sekä valtaväestön vuorovaikutteinen kehitys, henkilökohtainen prosessi, jonka tavoitteena on, että maahanmuuttaja saa uudessa yhteiskunnassa tarvittavat tiedot ja taidot omien tavoitteidensa mukaisesti. Kotoutuminen on ensisijaisesti hyvinvointia. Kotoutuminen tapahtuu sekä yksilötasolla, mutta myös yhteisötasolla.

Kotoutujalle määriteltävän kotoutumisajan päätyttyä kotoutuja voi jatkaa opiskeluaan normaalien, kaikille asuinperusteisesti kuuluvien taloudellisten etuuksien turvin. Sen sijaan maahanmuuttajan kotoutumisprosessi voi jatkua kotoutumisajan päättymisen jälkeenkin. Se, milloin maahanmuuttaja on kotoutunut, on jokaisen maahanmuuttajan kohdalla yksilöllistä.

3. Maahanmuuttajat Jyväskylässä

Vuoden 2017 lopussa Jyväskylän kaupungin 140 188 asukkaasta vieraskielisiä oli 6904 eli 4,9 % kaikista Jyväskylän asukkaista (31.12.2016: 6576 eli 4,7 %). Ulkomaan kansalaisia oli samaan aikaan 4607 henkilöä (2016: 4478). Eri kansalaisuuksien määrä on viimeisen kahden vuoden aikana pysynyt samassa, ollen 123 eri kansalaisuutta. Ulkomaalaistaustaisten osuus kuntalaisista on kasvanut viime vuosina tasaisesti:

Ulkomaalaistaustaisen osuus, % 1990-2016

Maahanmuuttajista Jyväskylässä -aiheesta on suunnitteilla oma julkaisu, johon kootaan eri tietoa päätöksentekijöiden tueksi ja kuntalaisten tiedoksi. Tällä hetkellä kaupungin tilastosivujen väestötilasto-osiossa on saatavilla tilastotietoa mm. ulkomaalaisesta väestöstä kansalaisuuksittain sekä väestöstä kieliryhmittäin:

http://www.jyvaskyla.fi/info/tietoja_jyvaskylasta/vaestotilastoja

4. Kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet

Maahanmuuttajan muuttaessa Jyväskylään on hän kuntalaisena oikeutettu samoihin palveluihin kuin muutkin kuntalaiset. Laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa järjestämään tiettyjä alkuvaiheen palveluja erityisesti maahanmuuttajille. Näitä lakisääteisiä palveluja järjestetään niin kunnan kuin muidenkin viranomaisten, esim. TE-toimiston toimesta. Jyväskylän kaupungissa kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään pääosin osana kunnallisia palveluja. On tärkeää, että kaikki palvelut soveltuvat kaikille kuntalaisille, myös eri syistä maahan muuttaneille.

4.1 Kotoutumisprosessi Jyväskylässä

Kotoutuminen on jokaisen kohdalla omanlaisensa prosessi. Siitä huolimatta jokaisen kotoutujan prosessissa on havaittavissa samoja elementtejä, jotka hahmottuvat lakisääteisten palvelujen ympärille. Prosessi alkaa kuntalaiseksi tulemisesta ja joko siinä yhteydessä tai jo ulkomaan edustustossa saadusta Perustietoa Suomesta -paketista. Tämän jälkeen prosessi etenee alkukartoituksen kautta

kotoutumissuunnitelman tekoon ja sitä kautta kotoutumiskoulutukseen joko työvoimapolitiittisena toimenpiteenä tai omaehtoisena koulutuksena. Aikuisten, työikäisen kotoutumisen prosessia on avattu prosessikaaviossa (LIITE 1), ja alaikäisenä yksin tulleen turvapaikanhakijan prosessia liitteessä kaksi (LIITE 2).

Maahanmuuttajan elämä ja kotoutuminen ei tapahdu vain kaupungin palveluissa, vaan tehokkaaseen ja tuloksekkaaseen kotoutumiseen tarvitaan tiivistä yhteistyötä kotoutujan, kansalaisyhteiskunnan, kolmannen sektorin ja viranomaisten kesken. Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) velvoittaa kuntaa järjestämään mm. ohjausta ja neuvontaa maahanmuuttajille, sekä tekemään alkukartoituksen toimeentulotukea saaville sekä tarvittaessa sitä pyytävälle maahanmuuttajille.

Kotoutumista edistäviä palveluja järjestetään pääosin osana kaupungin peruspalveluja. Kotoutumista edistetään mm. varhaiskasvatuksessa järjestämällä maahanmuuttajalapsille päivähoitoa tarpeen mukaan tai perusopetuksessa valmistavia luokkia peruskouluikäisille.

4.2 Tulkitseminen ja kääntäminen

Maahanmuuttajien kohdalla palvelujen käyttö voi edellyttää viranomaiselta tulkin varaamista tilanteeseen. Hallintolainkäyttölaki (26.7.1996/586) määrittää, missä asiassa viranomaisen on huolehdittava tulkkauksesta, mikäli asiakas ei ymmärrä kielilaisissa (423/2003) määriteltyä suomen tai ruotsin kieltä.

Tämän lisäksi myös laissa kotoutumisen edistämisestä 5 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta käyttää tulkkausta mahdollisuuksien mukaan myös, mikäli kyse on maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevasta asiasta.

4.3 Ohjaus ja neuvonta

Yleisten kaupungin neuvontapisteiden lisäksi Jyväskylässä on maahanmuuttajilla ollut mahdollisuus omakieliseen neuvontaan Info Glorian neuvontapisteessä Monikulttuurikeskus Glorian yhteydessä vuodesta 2011. Neuvontaa kehitettiin ja neuvojen ammatillista osaamista ja koulutusta mallinnettiin ESR-rahoitteisena hankkeena (https://issuu.com/kytry/docs/infogloria_monikielisen_neuvontatyo) vuosina 2015-2016, jonka myötä Info Glorian neuvonta on mm. nostettu Euroopan komission (European website on integration EWSI) toimesta yhtenä hyvänä kotouttamiskäytänteenä kaikista EU-maista yhdeksi esimerkiksi lupaavasta kotouttamiskäytännöistä. Vuodesta 2017 alkaen kaikille avoin omakielinen neuvonta ja ohjaus on toiminut Jyväskylän kaupungin rahoituksella Monikulttuurikeskus Gloria ry:n alla.

4.4 Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma

Jyväskylässä lakisääteinen alkukartoitus sekä kotoutumissuunnitelmat ja niiden seuranta yhteistyössä TE-toimiston kanssa työikäisille, mutta myös toimeentulotuen

saajille ja tarvittaessa työvoiman ulkopuolisille, kunnan vastuulla oleville maahanmuuttajille, on järjestetty kotoutumispalveluissa tai aikuissosiaalityössä. Vuosina 2016 -2018 kunnan alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia on tehty myös Kotona Jyväskylässä -hankkeessa.

Maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle joka ei puhu suomea, laaditaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaan henkilökohtainen opinto-ohjelma, joka voi olla osa kotouttamislain mukaista alaikäisen oppilaan kotoutumissuunnitelmaa. Jos alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve edellyttää, kutsutaan lapsen verkostoon mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilö.

Kotoutumissuunnitelman tekoon maahanmuuttajalle kunta osallistuu tarvittaessa TE-toimiston kanssa yhteistyössä. Kunta myös vastaa alaikäisen ja koko perheen kotoutumissuunnitelmista, ja ne tehdään maahanmuuttajalle tai perheelle tarvittaessa. Koko perheelle tehtävässä kotoutumissuunnitelmassa yhteensovitetaan perheenjäsenten henkilökohtaiset suunnitelmat, ja sen tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota vanhemmuuden edellytyksiin sekä vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin.

Erityistä tukea tarvitsevien maahanmuuttajien, kuten luku- ja kirjoitustaidottomien, kotiäitien ja traumatisoituneiden palvelutarpeen tunnistaminen sekä heille tarjottavien kotouttamista tukevien palvelujen oikea-aikaisuudessa ja tarkoituksenmukaisuudessa tehdään moniammatillista ja monialaista yhteistyötä eri toimijoiden ja sektorien välillä.

4.5 Kotoutumiskoulutus

Jyväskylässä on maahanmuuttajalle tarjolla kotoutumiskoulutusta sekä työvoimakoulutuksena että omaehtoisena koulutuksena. Työvoimakoulutuksena järjestettävästä koulutuksesta vastaa Keski-Suomen Ely-keskus, ja sitä toteuttavat Jyväskylässä Gradia, Jyväskylän kansalaisopisto sekä Arffman Consulting Oy ja Spring House Oy. Omaehtoista koulutusta taas tarjoaa mm. oppilaitokset tai hankkeet kuten Jyväskylän Kristillinen opisto, Kotona Jyväskylässä ja Avaimet Onnistumiseen -hankkeet. Monikulttuurikeskus Glorian vapaaehtoisvoimin toteutettavaan suomen kielen oppimista tukevaan koulutukseen osallistuu kotivanhempia ja erityisryhminä ikääntyneitä, pitkään työttömänä olleita sekä vasta maahan tulleita.

Maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetuksen järjestämisvastuu siirtyi kunnille sekä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusvastuulle vuoden 2018 alusta. Tätä omaehtoisena koulutuksena järjestettävää koulutusta järjestää Jyväskylässä vuoden 2018 aikana useampi taho. Keski-Suomen ELY-keskus, Jyväskylän kaupunki ja eri oppilaitokset ovat sopineet käytännön järjestelyistä luku- ja kirjoitustaidottomille maahanmuuttajille järjestettävästä omaehtoisesta koulutuksesta.

Jyväskylän Kansalaisopistossa on järjestetty jo vuosikymmenten ajan maahanmuuttajien työvoimapolitiittista kotoutumiskoulutusta. Syksyllä 2017 oppilaita näissä koulutuksissa oli yli 70 noin 30:stä eri maasta.

4.6 Muut kotoutumista edistävät ja tukevat palvelut

Kaikki maahanmuuttajalapsen osallistuvat Jyväskylässä kouluun. Lukuvuonna 2012-2013 muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien lasten osuus perusopetuksessa on ollut 446 oppilasta (4,1 % kaikista oppilaista). Lukuvuonna 2016-2017 tämä osuus on 5,7 % oppilaista, 764 oppilasta.

Keski-Suomen alueella on meneillään useita kotoutumiseen liittyviä hankkeita. Hankkeista pitää listaa Kotona Suomessa -hankkeen aluekoordinaattori. Listaus hankkeista on nähtävissä täältä:

<http://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355404/Kotoutumista+edist%C3%A4vi%C3%A4+hankkeita+Keski-Suomessa.pdf/63e77763-3997-4a81-a34a-0f382f64e497>

Jyväskylän kaupunki on mukana valtakunnallisessa Kotona Suomessa -hankkeessa, jossa alkuvaiheen kotoutumisen polkuja kehitetään poikkihallinnollisesti. Jyväskylän osahanke Kotona Jyväskylässä -hanke on toiminut alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien toteuttajana toimintakautensa aikana erityisesti kunnan vastuulla oleville työkäisille maahanmuuttajille. Hankkeessa keskitytään opintopolkujen ja työllistymisen nopeuttamiseen.

Näiden lisäksi mainittakoon mm. Jyvälän Settlementti ry:n hallinnoima, opetushallituksen rahoittama Avaimet Onnistumiseen -koulutus, joka tarjoaa monipuolista kieli- ja kulttuuriopetusta alle 30-vuotiaille maahanmuuttajille, joilla ei ole työ- tai opiskelupaikkaa.

Jyväskylässä kokoontuu runsaasti kotoutumisen, monikulttuurisuuden ja maahanmuuttajuuden ympärille kokoontuvia tiimejä ja työryhmiä. Esim. viranomaisverkosto (mm. kaupunki, TE-toimisto, Kela, poliisi, verotoimisto yms.) on kokoontunut ajankohtaisten asioiden äärelle jo vuosien ajan. Monikulttuurisen nuorisotyön tiimissä on mukana kaupungin yksiköitä mutta myös paikallisia yhdistyksiä ja järjestöjä sekä alan opiskelijoita. Tiimi järjestää mm. tapahtumia ja toimintaa nuorille sekä koulutusta heidän kanssaan toimiville tahoille. Näiden lisäksi mainittakoon Ely-keskuksen koollekutsumat kotoutumiskoulutuksia järjestävien toimijoiden verkosto sekä koko Ely-alueen kattava kuntiinsijoitustyöryhmä, joka on toiminut vuodesta 2016 saakka.

Kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli kotoutumisessa ja kotouttamistyössä Jyväskylässä, mm. Monikulttuurikeskus Gloria ry sekä muut järjestöt ja yhdistykset, eri seurakunnat, liikuntaseurat ovat tärkeässä osassa maahanmuuttajan kotoutumisessa. Järjestöt hallinnoivat mm. erilaisia projekteja ja hankkeita, mutta toimivat myös maahanmuuttajien arjessa toteuttamalla perustehtäväänsä (esim. liikuntaseurat).

5. Hyvinvointisuunnitelman maahanmuuttajia koskevat tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit

Hyvinvointisuunnitelmaan on koottu ikäryhmittäin tavoitteet, joilla tavoitellaan yksinäisyyden ja polarisaation vähentämistä, parannetaan palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä lisätään asukkaiden aktiivisuutta ja osallisuutta. Lähtökohtaisesti kaikki hyvinvointisuunnitelman tavoitteet koskevat myös maahanmuuttajia.

Hyvinvointikertomusta valmisteltaessa yksi työpaja järjestettiin kotoutumisen ja maahanmuuton ympärille. Työpajassa haravoitiin erityisesti maahanmuuttajiin liittyviä hyvinvointisuunnitelman tavoitteita. Työpajaan osallistui kotoutumistyössä mukana olevia tahoja, ja mukana oli kattavasti myös kolmannen sektoriin toimijoita.

Jyväskylän kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa maahanmuuttajiin liittyviksi tavoitteiksi ja toimenpide-ehdotuksiksi täsmentyivät seuraavat asiat:

1. Omakielisen/selkokielellisen palvelun saaminen turvataan.
2. Maahanmuuttajiin liittyvää osaamista palveluissa lisätään erityisesti terveysneuvonnan osalta.
3. Luontoa hyödynnetään osana kotoutumista.
4. Asiakkaiden osallisuus palveluissa lisääntyy.
5. Kaikille tarjotaan mahdollisuus kulttuuriin ja harrastustoimintaan.
6. Tuetaan maahanmuuttajien työllistymistä huomioimalla rekrytoinnissa maahanmuuttajien yhdenvertainen työllistyminen.
7. Maahanmuuttajien, erityisesti pakolaisten mielenterveyspalveluja vahvistetaan ja yhteistyötä eri toimijoiden kesken kehitetään.

Tavoitteista, toimenpiteistä ja aikatauluista lisää Jyväskylän kaupungin internet-sivuilla: <http://www.jyvaskyla.fi/hyvinvointikertomus/suunnitelma/maahanmuuttajat>. Toimintasuunnitelmat kunkin toimenpiteen ympärille täydentyvät internet-sivuille vuoden 2018 aikana.

Näihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin liittyvät mittarit löytyvät myös Jyväskylän kaupungin internet-sivuilta:

http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/93892_hyvinvointisuunnitelma_luonnos20171009.pdf

6. Hyvinvointisuunnitelman ulkopuoliset kotoutumista edistävät tavoitteet, mittarit ja seurantavastuu

Tavoite	Mittari	Seuranta
➤ Kuntapaikkojen määrän tarkistaminen kuntaan muuton tasolle	Kuntapaikkojen määrä vuosittain	Kotoutumispalvelut
➤ Maahanmuuttajayhdistysten ja muiden yhdistysten kumppanuuksien lisääminen	Tehtyjen yhteistyösopimusten/ hankekumppanuuksien määrä vuosittain palvelualueille	Palvelualueet
➤ Maahanmuuttajien alkuvaiheen laajapohjaisen palvelukokonaisuuden mallin luominen ja vastuiden selkiyttäminen sote- ja maakuntauudistuksessa kevääseen 2019 mennessä	Toteutunut – ei toteutunut	Kotoutumispalvelut
➤ Onnistuneella alkuvaiheen kotoutumistyöllä vähennetään erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden siirtymistä aikuissosiaalityöhön	Aikuissosiaalityöhön siirrettyjen asiakkaiden määrä ja päättyneiden asiakkuuksien määrä	Kotoutumispalvelut

Laaja-alaista kotoutumistyötä eri toimijoiden kesken tehdään osana perustyötä eri toimialueilla, ja yhteistyötä kolmannen sektorin sekä maahanmuuttajayhdistysten kanssa toteutetaan sekä osana perustyötä, että hanketyönä. Maakuntauudistusta varten tulee lähivuosina saada toimiva malli kotoutumistyöhön, jossa vastuut ja velvollisuudet on selkeästi jaettu Jyväskylän kaupungin ja tulevan maakunnan kesken. Maahanmuuttajien alkuvaiheen laajapohjainen palvelukokonaisuus tehdään Jyväskylässä kevääseen 2019 mennessä.

Kotouttamisohjelman hyvinvointisuunnitelmasta erillisistä tavoitteista laaditaan hyvinvointisuunnitelman tapaan seuranta kaupungin internet-sivuille. Kotouttamisohjelman tavoitteita seurataan vuosittain osana kaupungin Hyvinvointisuunnitelmaa. Vuosittain tehdään suppea hyvinvointikertomus, jossa tarkastellaan hyvinvoinnin ja palvelujen kehittymistä lyhyellä tähtäimellä. Seuraava laaja hyvinvointikertomus tehdään tämän valtuustokauden lopussa, jolloin tarkastellaan asetettujen tavoitteiden toteutumista.

7. Suunnitelma kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä

Pakolaisten vastaanottaminen kuntapaikoille on kunnille vapaaehtoista ja perustuu kunnan ja Ely-keskuksen väliseen sopimukseen. Kunnan ja Ely-keskuksen välisen sopimuksen perusteella Ely-keskus korvaa kunnalle pakolaisten vastaanotosta aiheutuneita kustannuksia osittain täysimääräisesti kustannusperusteella ja osittain laskennallisesti.

Jyväskylän kaupungin kuntapaikkojen määrä on vuodesta 1990 saakka ollut 50 henkilöä, joka on täytynyt perinteisesti kiintiöpakolaisilla. Heidän vastaanottotyönsä sekä psykososiaalinen alkuvaiheen kotoutumistyö tehdään kaupungin kotoutumispalveluissa. Vuonna 2016 kuntaan saapui noin 200 pakolaistaustaista kuntalaista, ja vuodelle 2017 kaupunki nosti kuntapaikkojen määrää 150:een vuoden 2021 loppuun saakka (KH 6.11.2017 § 298).

Jyväskylän kaupungilla on pitkä perinne pakolaisten vastaanotosta ja heidän kanssaan työskentelystä. Kaupunki panostaa jatkossakin pakolaistaustaisten kuntalaisten alkuvaiheen erityispalveluihin ja niiden kehittämiseen. Kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneiden kuntiin sijoittamisen strategian Keski-Suomessa 2017-2018 mukaisesti kuntapaikkasuunnittelun tulee olla hallittua, mm. tähän hallittavuuteen pyritään vastaamaan kuntapaikkojen korotuksella sekä kehittämällä jälleenvuokrauksen mallia ja edistämällä kolmannesta maista tulevien kuntalaisten osallisuutta.

8. Maahanmuuttajien työllisyys

Lokakuussa 2017 ulkomaalaisten työttömyysaste Jyväskylässä oli 36,5 % (10/2016 42,1 %) ja Keski-Suomen vastaava: 34,4 % (10/2016 39,9 %). Vuonna 2011 maahanmuuttajien työttömyysaste on ollut 36 %. Ulkomaalaisten työttömyysaste on siis vähentynyt viime vuosina, mutta se on edelleen korkea kokonaistyöttömyysasteeseen verrattuna, koko maakunnan työttömyysasteen ollessa 12 % (*TEM työllisyyskatsaus 9/2017*).

Työnhakijana 10/2017 TE-toimistossa ulkomaalaisia koko Keski-Suomen TE-toimiston alueella oli yhteensä 2353 ja Jyväskylässä 1798.

Maahanmuuttajien työllisyysaste on noussut lähemmäs kantaväestön työllisyysastetta viimeisen kymmenen vuoden aikana, mutta ero työllisyysasteissa on yhä selkeä. 2000-luvun puolenvälin jälkeen maahanmuuttajien työllisyysaste on ollut noin 10 prosenttiyksikköä matalampi kuin kantaväestön työllisyysaste. Työttömien maahanmuuttajien työmotivaation on Ulkomaalaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014 -tutkimuksessa havaittu korkeaksi, joten tämä ei alhaisempaa työllisyyttä selitä. Tutkimuksen mukaan työttömät maahanmuuttajat hakevat töitä keskimäärin todella aktiivisesti, mutta silti useilla maahanmuuttajaryhmillä on ongelmia työllistyä pysyvästi.

Maahanmuuttajaryhmien välillä on isoja eroja työllisyysasteessa. Työperäisten maahanmuuttajien työllisyysaste on tutkimusten mukaan jopa korkeampi kuin kantaväestön työllisyysaste. Pakolaistaustaisten maahanmuuttajien työllisyysaste näyttäisi jäävän selvästi kantaväestöä alhaisemmaksi, vaikka henkilö olisi asunut

Suomessa jo pitkään. (Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista, Sosiaali -ja terveysministeriö 2017). Niiden maahanmuuttajien, joiden on vaikea päästä työelämään, työllistymistä tulisi tukea aktiivisilla toimenpiteillä.

9. Seuranta

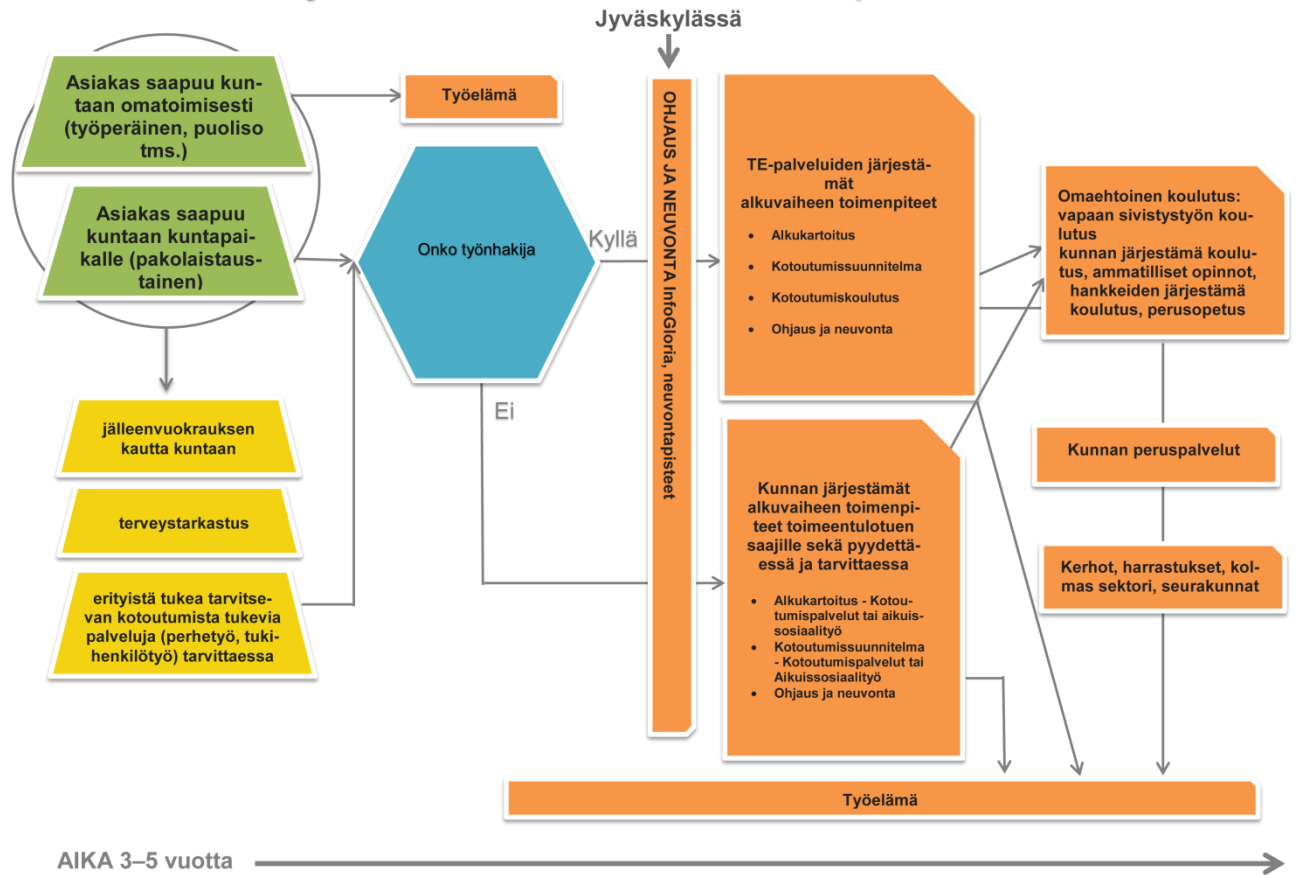
Kotouttamisohjelmaa seuraa hyvinvointityöryhmä osana hyvinvointisuunnitelman seurantaa. Toimintasuunnitelmia ja mittareita voi seurata kaupungin internet-sivuilta

<http://www.jyvaskyla.fi/hyvinvointikertomus/suunnitelma/maahanmuuttajat> ja
[http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvas
kylawwwstructure/93892_hyvinvointisuunnitelma_luonnos20171009.pdf](http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvas
kylawwwstructure/93892_hyvinvointisuunnitelma_luonnos20171009.pdf).

Ohjelman toimenpiteitä ja mittareita päivitetään ja raportoidaan kaupunginvaltuustolle vuosittain.

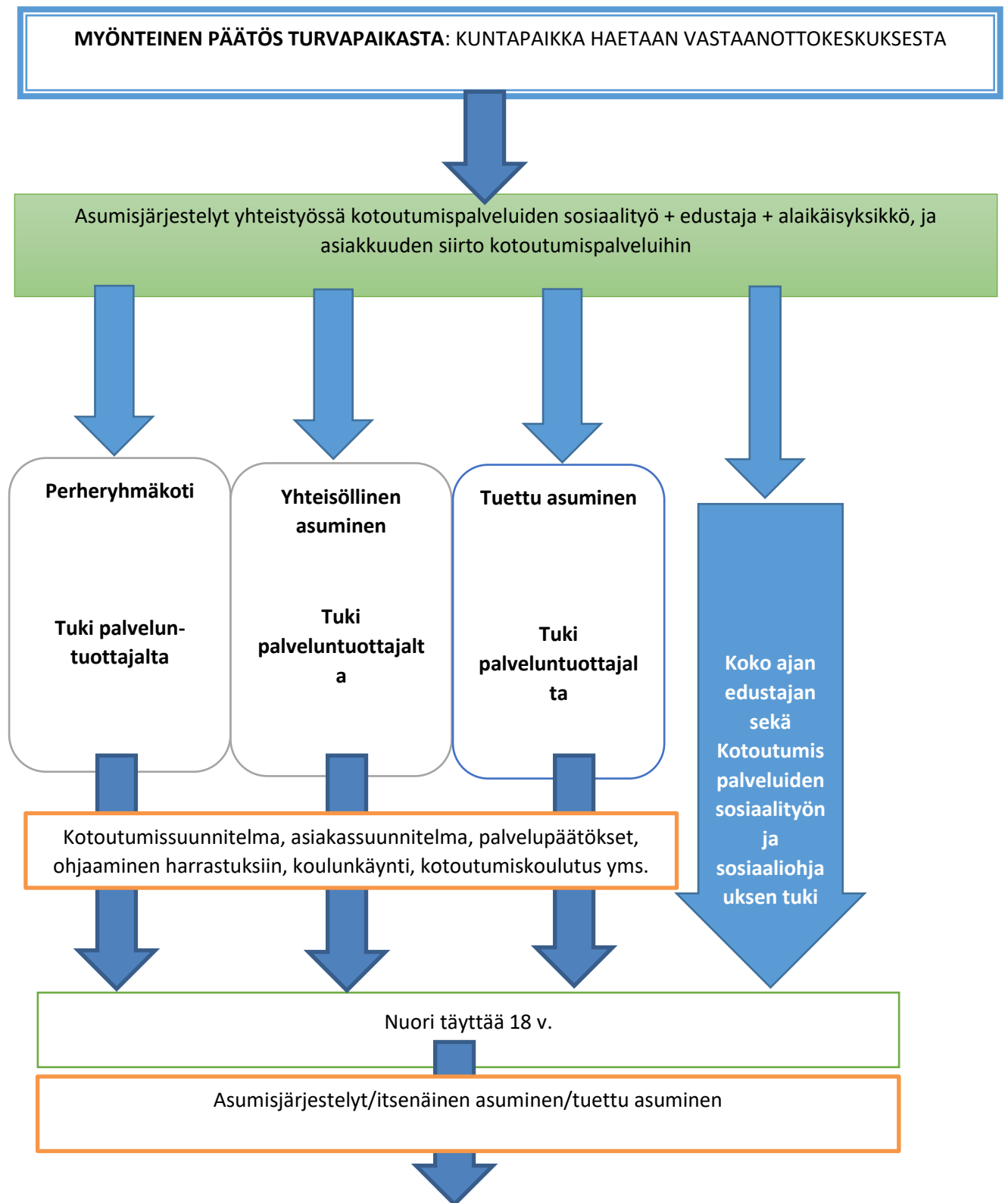
LIITE 1

Työikäisen kotoutumisprosessi

LIITE 2

ALAIKÄISEN, YKSIN TULLEEN TURVAPAIKANHAKIJAN PROSESSI JYVÄSKYLÄSSÄ

Laki kotoutumisen edistämisestä 27§: tukitoimenpiteet (vrt. jälkihuolto) mahdollisia kunnes nuori täyttää 21 v tai huoltaja tulee Suomeen